

Säilitusalane täiendkoolitus

Konserveerimine: **objekti seisundi hindamine**

Mõisted:

- .Konserveerimine
- .Restaureerimine

Konserveerimine: objektide seisundi analüüs

- .Kahjustuste hindamine
- .Objekti seisundi kirjeldamine
- .Objekti seisundi hindamine

Heige Peets

heige.peets@kanut.ee

Ennistuskoda Kanut

6 44 25 63

Konserveerimine

- . Konserveerimisel on oluline roll kogude jätkuva säilimise ja nende kasutamise tagamisel.*
- . Konserveerimise eesmärk on esemete seisundi **füüsiline** ja **keemiline** stabiliseerimine.*
Enesehindamise küsimustik „Kogude hoolduse taseme hindamine“

.Passiivne periood

.Aktiivse töötlemise periood

Ennetav konserveerimine

Passiivne periood

- Seisundi hindamine
- Pakendamine
- Hooldus
- Mikrokliima loomine

Konserveerimine - restaureerimine

Aktiivne periood

- **Konserveerimine - tegevus eesmärgiga stabiliseerida objekte ja vältida nende kahjustumist**
- **Restaureerimine - tegevus eesmärgiga taastada kahjustunud objekti võimalikult algne välimus**

Objektide seisundi analüüs

Museaalide vananemine

.Kahjustumise all mõistetakse protsesse, mille tagajärjel artefaktide materjalides või struktuuris toimuvad muutused vähendavad objektide säilivuskvaliteeti.

.Kahjustumise defineerimine säilivuskvaliteedi kaudu tähendab seda, et on vajalik kindlaks määrata need olulised tunnused, millede teatud muutumise korral loetakse artefakt suuremal või vähemal määral kahjustunuks.

K.Konsa, Projekt Thule, artiklite kogumik lk. 40

Objektide kahjustumine

- **Kahjustusprotsessid**
  - füüsikalised
  - keemilised
  - mehhaanilised
  - bioloogilised

Kahjustusprotsessid

. Keemilised

keemiliste reaktsioonide (*hüdrolüüs, oksüdatsioon*) poolt esile kutsutud nii materjalide enda koostisainete kui ka väliskeskkonnast materjali sattuvate ainete toimel esile kutsutud muutused

Kahjustusprotsessid

- **Mehhaanilised**
mehhaaniliste jõudude
toimest ja pinna
määrumisest
põhjustatud muutused

Kahjustusprotsessid

- **Bioloogilised**

elusorganismide –
bakterid, mikroseed, putukad, närilised jms elutegevusest põhjustatud muutused.

Kahjustusprotsessid

- **Materjalide vananemisel kombineeruvad kõik eelpool loetletud protsessid**

Objekti seisundi hindamine

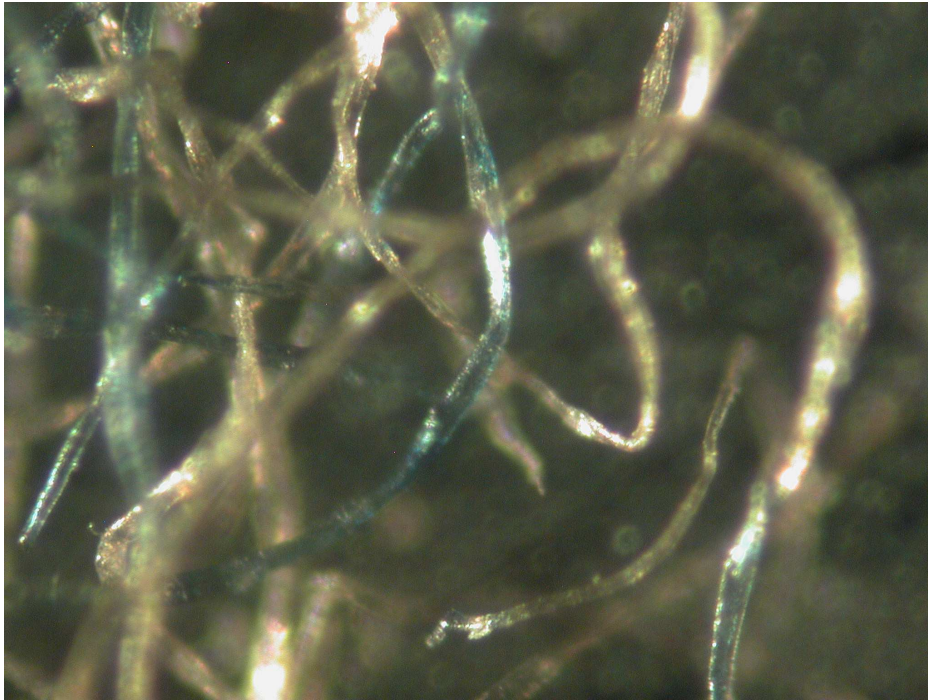
.Objektide kirjeldamine, seisundi hindamine, kahjustuste olemuse ja ulatuse määramine ning seisundist ja objekti tehnoloogiast lähtuvalt õigete säilitustingimuste määramine ja konserveerimismeetodite valik on üks olulisemaid ja keerukamaid ülesandeid säilitusasutuste ees.

Objekti seisundi hindamine

- **Visuaalne** uuring on objekti **kahjustumise tunnuste** kirjeldamine ja võimalusel ka seisundi fikseerimine fotodel vms
- Luup(suurendus 2-10 x)
- Valgusmikroskoop (max suurendus 100x)

Objekti seisundi hindamine

Objekti struktuur - eseme ülesehitus ja erinevate osade omavaheline seos, aga ka materjali sisestruktuur (kiudainete ehitus)

Objekti üldseisund on visuaalselt kergelt hinnatav, kuid muutusi materjali sisestruktuuris (kiudude lagunemisastet) nii määrata ei saa.

Kahjustumise tunnused

A üldine määrduvus

B mehhaanilised
kahjustused

C bioloogilised
kahjustused

D materjali muutused

Kahjustumise tunnused

B Mehhaanilised

- Tervik, tükid, irduvad manused, puuduvad osad
- Deformatsioonid ja mõõtmete muutused
- Defektid – kulumine, kortsud, hõõrded, kraaped, augud, rebendid

T: objektide toestamine, pakendamine, konserveerimistöõde planeerimine

Kahjustumise tunnused

C Bioloogilised

- Erivärvilised kogumid ja plekid objekti pinnal
- Putukate ja näriliste tegevusjäljed

T:saastunud esemete
isoleerimine
desinfitseerimine
ruumide monitooring
integreeritud kahjuritõrje
programm
konserveerimine

Kahjustumise tunnused

Keemilised kahjustused

- Materjali olemus : tugev, pehkinud, rabe, kihistuv jms
- Värvuse muutused: pleekinud, tumenenud, tuhmunud, opaakne, kolletunud jms
- Plekid: veevoolujooned, värvide ja tintide oreoolid, korrosiooniplekid jms.

Kahjustumise tunnused

- Materjali kahjustused:
söövitus- ja põlengujäljed
põhimaterjali ja /või
kattekihtide lagunemine-
kihistumine, irdumine,
helbelised ja tolmavad
laguproduktid jms.

T: konserveerimine -
restaureerimine

Objekti seisundi hindamine

- Hea
- Sobiv
- Halb
- Väga halb

Seisundi hindamine

HEA

- objekt on stabiilses seisundis
- eksponeeritav
- ei vaja konserveerimist

Seisundi hindamine

SOBIV

- Puuduvad säilivust kahjustavad tunnused
- säilituskeskkond on objekti jaoks sobiv
- ei vaja kohest konserveerimist

Seisundi hindamine

HALB

- Esinevad tunnused, mis viitavad eseme kahjustumisele
- eseme seisund on ebastabiilne ja võib käsitsemisel kahjustuda
- ei ole eksponeeritav
- konserveerimine on soovitatav

Seisundi hindamine

VÄGA HALB

- Esinevad objekti säilivust(T, RH% ja valguse) muutuste korral) halvendavad tunnused
  - objekti seisund on ülimalt ebastabiilne
  - struktuur on nõrk ja aktiivselt lagunev
  - kahjustab teisi materjal (hallitus, rooste)
- T: vajab kohest konserveerimist-restaureerimist

Konserveerimine

- Vananemisprotsess on pöördumatu, küll võib aga oluliselt muuta selle kiirust

Konserveerimine: seisundi hindamine

Tänan!